

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Alþingi
Erindi nr. P 140/540
komudagur 29.11.2011

Stykkishólmi, 29. nóvember 2011

Efni: Umsögn um tillögu til þingsályktunar um þjóðgarð við Breiðafjörð norðanverðan, 238. mál

Þann 17. nóvember sl. barst Náttúrustofu Vesturlands til umsagnar þingsályktunartillaga um þjóðgarð við norðanverðan Breiðafjörð, mál nr. 238.

Tillagan er allrar athygli verð, enda er svæðið sem um ræðir sérstætt á margan hátt. Þar eru sjáanleg áhrif mannsins takmörkuð og gróðurfar ríkulegt með þéttum birkiskógum, víði og reyni. Að auki er válistategundin haförn algengari þar en víðast hvar annars staðar. Vegna vegaframkvæmda undanfarinna ára og fyrirhugaðra framkvæmda hefur náttúra svæðisins verið rannsökuð talsvert á síðustu árum en undirrituðum er þó ekki kunnugt um fræðilega úttekt á náttúrufari alls svæðisins frá Þorskafirði vestur í Vatnsfjörð.

Vegna framangreinds og þeirra raka sem sett eru fram í greinargerð með áður nefndri þingsályktunartillögu getur undirritaður tekið undir grunnhugmyndina um stofnun þjóðgarðs við norðanverðan Breiðafjörð. Hins vegar er ástæða til að gera nokkrar athugasemdir við tillöguna:

Heildarsýn vantar í náttúruverndarmálum

Í dag eru málefni landsvæða á vegum ríkisins vistuð hjá ýmsum stofnunum og ráðuneytum. Þar á meðal eru þjóðgarðar vistaðir hjá þremur mismunandi stofnunum. Flestir sjá að það fyrirkomulag gengur ekki og hefur fregnast að unnið sé að undirbúningi þess að breyta stjórnslunni þannig að stjórnun og umsýsla friðlanda, þjóðgarða og þjóðskóga verði sameinuð, sem væri heppilegt fyrir stjórnsluna og hagkvæmt að auki. Í nýlegri grein í Fréttablaðinu lagði Snorri Baldursson til að ganga enn lengra og vista einnig málefni þjóðlendna og ríkisjarða hjá þeirri stofnun, sem hljómar skynsamlega til að nýta fjármuni og þekkingu enn betur.

Helsta faglega greiningin/forgangsroðunin sem farið hefur fram á mikilvægi verndarsvæða var í tengslum við undirbúning náttúruverndaráætlunar. Þá völdu Náttúrufræðistofnun Íslands og Umhverfisstofnun á faglegan hátt svæði sem talin voru ákjósanleg til verndunar. Þrátt fyrir annmarka greiningarinnar, einkum vegna takmarkaðrar skráningar á náttúru landsins, er slík greining nauðsynlegur undanfari stefnumótunar í verndun lands til að hægt sé að bera saman mismunandi landnotkunarkosti svæða, þ. á m. verndun. Undirritaður telur mikilvægt að framgangi fyrirbyggjandi náttúruverndaráætlunar 2009-2013 verði flýtt en hægt hefur gengið að ná markmiðum hennar. Við næstu endurskoðun áætlunarinnar mætti skoða hvort svæðið við norðanverðan Breiðafjörð sé talið uppfylla þau faglegu skilyrði sem sett eru fyrir því að bæta svæðum inn í áætlunina.

Samráð vantar við heimamenn

Af viðbrögðum heimamanna við norðanverðan Breiðafjörð má ráða að áður nefnd þingsályktunartillaga virðist hafa verið sett fram án teljandi samráðs við fólk á því svæði. Slík vinnubrögð eru ekki líkleg til að vinna hugmyndinni fylgi en nauðsynlegt er að verkefnið njóti velvildar heima fyrir eigi hún að ná fram að ganga.

Sambættingu vantar

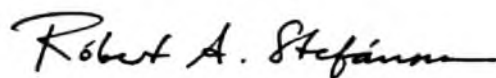
Skoða þarf stefnu í náttúruvernd fyrir nærliggjandi svæði í samhengi við þjóðgarðshugmynd í Barðastrandasýslum. Í gildi eru lög nr. 54/1995 um vernd Breiðafjarðar en verndarsvæðið liggur að umræddu landsvæði og nær yfir fjörur og eyjar á innanverðum Breiðafirði. Þar að auki er hafin vinna að undirbúningi þjóðgarðs við Látrabjarg og Rauðasand og hér gæti verið tilvalið tækifæri að sameina hugmyndir þannig að innan nýs þjóðgarðs við Látrabjarg og Rauðasand yrði líka landsvæðið frá Stálfjalli að Þorskafirði, því undarlegt væri að undanskilja einungis svæðið frá Stálfjalli að Vatnsfirði. Ef vernda ætti allt þetta svæði væri eðlilegt og hagkvæmt að gera það undir einni stjórn.

Hugsa þarf í samhengi, og með mögulegt samstarf í huga, fyrirkomulag, stjórnun og tengsl núverandi og framtíðar verndarsvæði við Breiðafjörð, þ.e.a.s. Þjóðgarðsins Snæfellsjökuls, verndarsvæðis Breiðafjarðar, mögulegs þjóðgarðs í Barðastrandasýslum, fyrirhugaðs þjóðgarðs við Látrabjarg og Rauðasand og verndarstefnu á landsvísu.

Vakin er athygli á nýlegri greiningu starfshóps umhverfisráðherra á reynslunni af lögum nr. 54/1995 um vernd Breiðafjarðar (www.nsv.is/skyrslur/uttekt_log_um_vernd_Breidafjardar_des_2010.pdf), sem rétt er að hafa til hliðsjónar við ákvarðanatöku um verndun annarra svæða í landshlutanum. Þar segir m.a. á bls. 7 að starfshópurinn telji „að gera þurfi verulegar breytingar á lögum um vernd Breiðafjarðar eigi þau að ná markmiðum sínum. Á þetta bæði við um efnisþætti náttúru- og menningarminjaverndar sem og um stjórnun svæðisins.“

Að endingu er áréttað að undirritaður setur sig ekki gegn þeirri hugmynd að vernda svæðið frá Þorskafirði í Vatnsfjörð, enda er náttúrufar svæðisins að mörgu leyti sérstakt og gæti sómt sér vel á meðal verndarsvæða landsins. Hér hafa engu að síður verið gerðar nokkrar athugasemdir við framsetningu málsins og ítrekuð þörf á faglegum vinnubrögðum í forgangsröðun svæða til verndunar. Auk þess er eindregið lagt til að fyrirliggjandi náttúruverndaráætlun og aðferðafræði hennar verði höfð að leiðarljósi þegar vernda á ákveðin landssvæði.

Virðingarfyllst,

Róbert A. Stefánsson, líffræðingur
og forstöðumaður Náttúrustofu Vesturlands

Náttúrustofa Vesturlands

Hafnargötu 3, 340 Stykkishólmi. www.nsv.is